

SANATTA VE SAVAŞTA YÜZYILIN TANIĞI: LIFE MAGAZINE

Doç. Zafer KALFA*

Öz: Life Dergisi, 1883 yılından itibaren haftalık olarak yayınlanmaya başlanmış, ardından bir süre düzensiz aralıklarla yayınlanmış, 1978-2000 yılları arasında ise aylık olarak basılmış seçkin bir Amerikan mecmuasıdır. 1936'da Time Şirketi'nin himayesine giren dergi, Henry Robinson Luce (1898-1967) sayesinde çok satan yayınlardan biri olmayı başarmıştır. Tanınmış simaları, siyasî gündemi, savaşları ve aynı zamanda günlük Amerikan yaşantısını birbirinden etkili metin ve görseller ile konu edinen derginin ülke ve dünyadaki sanat olayları hakkında yaptığı haberler ise bugün için paha biçilemez bir arşiv niteliğindedir. Derginin hem anavatanında hem de birçok Avrupa ülkesinde gündem belirleyici güce eriştiği dönemin (1936-1972) dökümü / seçkisi niteliğinde hazırlanmış olan bu makale, bilhassa kapak fotoğrafları sayesinde modern siyasetin ilgisini çekmeyi başarmış bir yayın organının sanat camiası tarafından da aynı ilgi ile takip edilmiş olmasının önemine işaret etmeyi hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Life Dergisi, haber, sanat, arşivcilik.

A WITNESS OF CENTURY IN ART AND WAR: THE LIFE MAGAZINE

Abstract: Life Magazine is a preeminent American magazine that started to be published weekly from 1883, for a while in sparse, and then was published monthly between 1978-2000. The magazine, which became the patronage of the Time Company in 1936, became one of the best-selling publications thanks to Henry Robinson Luce (1898-1967). The news about art events in country and the world by magazine, which mentioned famous figures, political agenda, wars and daily American social with effective visuals and texts, has also essence as worth as an inestimable archives. This article, which was prepared as a casting / anthology of a period when the magazine reached a agenda-significative power both in its homeland and many European countries, aims point out importance of a publication achieved to attract attention of modern politics especially thanks to its cover photos, to be followed with the same interest by the art community.

Key Words: Life Magazine, news, art, archivist.

1. Derginin Kısa Tarihi

John Ames Mitchell (1845 –1918) ve Andrew Miller (1857 – 1919) tarafın-

ORCID ID : 0000-0002-8234-3394

DOI : 10.31126/akrajournal.1221645

Geliş tarihi : 20 Aralık 2022 / Kabul tarihi: 16 Nisan 2023

*KSÜ GSF Resim Bölümü.

dan Broadway'deki bir mimarlık bürosunda¹ kurulan Life Dergisi (Life Magazine), 1936 yılında bağımsız kimliğinden arındı ve Henry Robinson Luce (1898-1967) tarafından satın alınarak Time Şirketi'ne bağlı bir yayın organı oldu. "Döneminin en özel ABD vatandaşı" (aktaran Herzstein, 2005:1) olarak anılan Henry R. Luce, 1922 yılında arkadaşı Briton Hadden ile ortaklık edip Time'ı kurmadan evvel Oxford Üniversitesi'nde bir yıl tarih eğitimi almış, ayrıca Chicago Daily News için çalışmıştı. Hadden'in 1929'daki ani ölümünün ardından Time'ın tek patronu olarak yoluna devam etti ve 1930 yılında New York'un ticaret dünyasına yön veren Fortune Dergisi'ni de satın almayı başardı (Srinivasan, 2007:23). Altı yıl sonra, \$92,000'lık bir ödeme yaparak sahiplendiği Life'ın başına, 1928'den beri birlikte çalıştığı bir ismi; John Shaw Billings (1891-1975)'i² getirmişti. O tarihten sonra Life'ın Amerikan toplumu üzerindeki etkisi o denli fazlaydı ki pek çok kaynakta derginin kuruluş yılı olarak halâ 1936 gösterilmektedir.³

Luce, "Amerikan halkının dünyanın geri kalanı hakkında çok az bilgiye sahip olduğuna inanıyordu" ve bu nedenle hem başka ülkelere hem de ABD'de yaşayan farklı kültürlere odaklandı (Donoghue, 2011, s. 686). Emrinde çalışan fotoğrafçıları da bu doğrultuda görevlendiren Luce, elde ettiği görseller sayesinde dergiye ilginin yıldan yıla daha da artmasını sağladı. Life Dergisi'ne erişen ABD vatandaşları; San Fransisco'daki Katolik Çin Okulu'nu⁴ veya Sovyet Rusya fabrikalarındaki bebek emzirme odalarını⁵ görebiliyor, Meksika hapishanelerindeki evlilik izinlerinden haberdar olabiliyor,⁶ Nazi rejimine karşı direnen Almanları tanıyor,⁷ bazen de farklı bir inanç olarak Budizm'i anlama fırsatı yakalıyordu.⁸ Derginin fotoğrafçısı David Douglas Duncan'ın "eski Avrupa savaşlarını anlatan tabloların hayat bulmuş hali"⁹ olarak betimlediği Türk Ordusu hakkında beş sayfalık makale hazırlayacak kadar da politik davranabilen bir yayın organı olarak sadece Birleşik Devletler'de değil ulaşabildiği her ülkede ilgi odağı olabiliyordu. Ekseriya siyah-beyaz fotoğraflar ile hazırlanmış bu tür yayınlar Amerikan halkının dış dünya hakkındaki bilgi sahibi olmasına olanak verirken derginin cazibesini de artırıyordu.

1. Bina bugün, butik hotel olarak kullanılmaktadır. Ön cephedeki demir döküm Life tabelası hâlâ kaldırılmamıştır.

2. Cerrah ve kütüphaneci John Shaw Billings'in torunudur. İsimlerin karıştırılmaması için not edilmiştir.

3. Örneğin; *The SAGE Encyclopedia of Journalism: 2nd Edition*.

4. Life, 23 Kasım 1936, s. 23-24.

5. Life, 28 Aralık 1936, s. 22.

6. Life, 27 Ekim 1941, s. 49.

7. Life, 6 Şubat, 1939, s. 23.

8. Life, 8 Ocak 1940, s. 30-34.

9. Life, 31 Ocak 1949, s. 66-72.

Dergi, günlük Amerikan hayatına dair haber ve makaleleri de eksik etmiyordu; Amerikanların dövme yaptırma merakı (1936), kadınlar için kalça egzersizleri (1940) ya da evde örgü örme yöntemleri (1941) gibi kısa tutulmuş yazılara hemen her sayıda yer ayrılıyordu. Bu yavan konuların, çok daha önemli olay veya vakalar ile harmanlanarak sayfalara aktarılması Life'a (ve belki de Amerikan medyasına) özgü bir yayıncılık anlayışı olarak dikkat çekicidir. Örneğin, Birleşik Devletler ordusunun Pasifik'te harekât geliştirdiği günlerde Life, Amerikan askerini kapak yapıyor (Pasific Coast Defense) ama dördüncü sayfaya "When's the last time you were kissed?" (En son ne zaman öpüldünüz?) gibi nükteli bir başlıkla dış macunu reklamı koyabiliyordu.¹⁰ "Pasifik Sahili hattındaki insanlarımız ne olacağını bilmiyor. Neredeyse her şeyden korkar oldular. Japonlar belki San Fransisco'yu, Portland'ı ya da belki Seattle'ı bombalayacaklar", gibi ürkütücü bir paragraftan hemen sonra zengin bir kadının (Audrey Druhmel) nişan törenini, kullandığı yüz kreminin reklamını da kapsayan tam sayfa bir haber ile verebildiğine göre Life, zorluk ve tehlike içindeki yaşamlar ile bunun tam zıttı bir rahatlık ve şatafat halinin okura aynı anda sunulmasında bir sakınca görmüyordu.¹¹ Dergi yönetimi bu konuda o kadar cesurdu ki Başkan Kennedy'nin cenaze töreninden fotoğrafların yer alacağı 6 Aralık 1963 tarihli sayı için önceki sayıların mislince reklam almıştı.

Eşitsizlik dolu bu çelişkiler, Amerikan halkına 1950'lerin sonuna doğru medya eli ile benimsetilecek yeni ve tuhaf bir toplumsal normun ilk örnekleri olması bakımından da ayrıca dikkate değerdir. Bununla birlikte derginin, toplumsal ve siyasal gerçeklik ile bağını koparmadığını; sanatsal ve güncel sahalardaki yakıcı konuları da özenle ele aldığını gösteren sayısız örnek pek tabii ki mevcuttur. İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna doğru, cephede fiilen bulunmuş olan ressam George Biddle'in savaşın gerçekliğine dair serzenişi bu bağlamda verilebilecek en etkili örneklerden biri olabilir.¹² Biddle, "Hiçbir şey askerlerimizi, aslında çok rahat oldukları ve iyi beslendikleri propagandasından daha fazla kızdırmıyor",¹³ diyerek acı bir göndermede bulunurken, Life'a, ülke ve dünya gündemini yakından takip eden ama aynı anda okuyucuyu eğlendirmeyi de ihmal etmeyen bir basın kuruluşu olma imkânı da tanımış oluyordu.

Derginin bir başka ayırt edici niteliği, kimi zaman ulusal kimi zaman da uluslararası arenadaki sanat olaylarını veya şahsiyetlerini daha önce hiçbir Amerikan mecmuasında görülmedik şekilde sayfalarına taşımasıydı. Life, haf-

10. Life, 12 Ocak 1942, s. 4.

11. Life, 12 Ocak 1942, s. 65-73.

12. Life, 3 Ocak 1944, s.14.

13. İlginçtir ki Life, tam da bir yıl sonra, ünlü model Jinx Falkenburg'un Çin cephesindeki ABD askerleriyle kahkahalar atarken çekilmiş fotoğraflarını yayınlamıştır.

talık yayınlarına son verdiği 1972 yılına kadar bastığı görseller sayesinde adeta taşınabilir bir müze vazifesi gördü. İsimleri bugün, sanat kitaplarında büyük puntolar ile yazılı olan yahut hatıra dahi gelmeyen pek çok sanatçı / sanat etkinliği hakkında ilk haber ve makalelere Life'in dev arşivinde ulaşmak mümkündür. Üstelik dergi, dünyanın genelini alakadar eden askerî, ekonomik ve politik hadiseleri bir resim sergisi veya bir ressamın biyografisi ile harmanlayabilme başarısını bugün dahi hafızalarda olan çarpıcı fotoğraflar ile taçlandırmasını da bilmiş ve son yüz yılın en geniş yelpazeli kütüphanesi haline gelmiştir.

Life, 1978'de bir atılım daha yaparak ana şirketin (Time Inc) logosuyla birkaç özel sayı basmıştır. Ardından yayınlanmaya aylık olarak devam etmiş, Mayıs 2000'de ise yayını tamamen durdurmuştur.

2. Life: Sanat, Savaş, Politika

Life, hiçbir zaman tek bir konu ya da alana özgü olmamış; adından da anlaşılacağı gibi hayatın her noktasına temas etmiştir. Bununla birlikte haftalık yayınlanmaya başladığı dönemde, dünya bir savaş ortamında olduğu için askerî konulara / olaylara sıklıkla yer vermiş, politikadan asla kopmamış ve son olarak sanatla ilgili okurları da ihmal etmemiştir. Dolayısıyla bugün Life, bir saha araştırması yapmak isteyen herkesin başucu rehberi gibi kullanabileceği bir külliyata sahiptir. Bu anlamda dergi, savaş haber ve makalelerini kimi zaman kasıtlı olarak fotoğraf değil çizimler ile süslemiştir. Savaş sahnelerinin tasvir edildiği resim ve çizimler hem bilgi verme işlevi görmüşler hem de derginin sanata / sanatçıya bakışındaki inceliği ortaya çıkarmışlardır.

Dikkat çeken ilk örneklerden biri 22 Aralık 1941 yılına aittir. Japonların düzenlediği korkunç saldırıdan Ted Kautzky imzalı çarpıcı bir çizim eşliğinde bahsedilir. O sayıda Henry R. Luce, derginin baş editörü olarak Gazap Günü (The Day of Wrath) başlıklı bir yazı yayınlamış ve şu keskin ifadeleri peş peşe sıralamıştır: “Gücümüzden bir şeyler kaybettik ama en azından artık bütün dünya savaş alanımız şimdi (...) Gerçekleşecek korkunç bir savaş var” (Luce, 1941:11-12). Savaş ilanı, hemen sonraki sayfada büyük harfler ile verilmiştir: “AMERICA GOES TO WAR”. Kautzky'nin Pearl Harbor saldırısını tasvir eden çizimi ise paragrafın tam altında yer alır.

Life artık, savaş sona erene dek her sayısını bu tip metin, fotoğraf ve illüstrasyonlara ayıracaktır. 1943 yılının Ocak ayında yine gündemin havasına uygun bir ressamı; resmettiği Amerikan savaş uçaklarıyla ilgi odağı olan Paul Starrett Sample'ye yer açar sayfalarında. O yılın son sayısında, bir kere daha savaş temalı sanat eserlerine yer verilmiş ve John Hersey¹⁴ imzalı makalede

14. İlginç bir detay; John Hersey de Life'in sahibi Henry Robinson Luce gibi Çin'de doğmuştur.

altı Amerikan ressamına ait resimler tam otuz sayfa boyunca sergilenmiştir. Üstelik bu sayının kapağında, Colorado doğumlu ressam Fletcher Martin'in savaş temalı bir eseri (Nurse with Wounded Soldier) kullanılmıştır (Resim 1). George Biddle'nın cephe hattını anlatan ve gördü tanıklığı ile yaptığı çizimlerin yer aldığı 1944 tarihli röportajı, bu eş zamanlı işleve bir başka örnektir. Aynı tarihli benzer haberlere baktığımızda derginin, savaş cephesinden fotoğraflar alabilecek kadroya ve teknik donanımına sahip olduğu anlaşılmaktadır. Şu hâlde Life, sıcak savaşın ortasındaki bir ressamın çizimlerini bilinçli olarak fotoğraflara tercih etmiş ya da belki fotoğraf negatiflerinin matbaaya yetişmesini beklemeyen haberi ilk yapan dergi olmak istemiş olabilir. Her ne sebeple olursa olsun dergi, bir ressamın, İtalya cephesinde biriktirdiği -ve daha sonra The Viking Press tarafından katalog hâlinde basılan- çizim ve mektuplarını yayınlamak için pek çok kitaba kaynak¹⁵ vazifesi görebilmiş; aynı anda hem okuyucunun sanata olan ilgisini tatmin etmiş hem de savaş hakkında toplumun bilgi edinmesini sağlamıştır.

*

40'lı yılların sonuna doğru Soğuk Savaş'ın kapısı aralanır ve Life'ın savaş sonrası uluslararası politikalara olan merakı Rusya eksenini üzerinden sürerken özellikle 1948-49 yıllarında pek çok sayı, komünizm aleyhtarı makalelere ayrılır. İkinci Dünya Savaşı sonrası Sovyet Rusya liderliğindeki Doğu Bloğu'na katılmış olan Çekoslovakya'nın aslında komünizmden hiç de memnun olmadığını anlatan bir yazı Mart 1948'de yayınlanır. Komünist cephede yer alan Batı ülkelerinin halklarını ABD'nin safına çekmek istercesine şu ifadeler yer verilir: "(...) Çekler de Amerikanlar da, fikirler gibi silahların da Komünizme karşı direnişte olması gerektiğini anlamakta ağır davranıyorlar. Kızılılara bir kere göz yumulduğunda iki seçenek kalır: Ya sınırların dışına itilirsin ya da pencereden aşağı atılırsın."¹⁶ Sovyetler'in atom bombası çalışmalarından söz eden kışkırtıcı bir makale ise 21 Kasım 1949'da yayınlanır. Bu projenin "Çarlık döneminden beridir bir Rus hayali" olduğu yazılır.¹⁷ Hemen öncesinde dergi, Vincent Van Gogh'un Metropolitan Museum'da sergilenen eserlerini beş sayfa hâlinde vermiştir.¹⁸ Aynı yılın sonunda ise bu defa yaşayan ustalar; Henri Matisse, Fernand Léger, Marc Chagall, Roul Duffy, Marie Laurencin, Maurice de Vlaminck, Jean Arp ve elbette Pablo Picasso'dan bahsedilmektedir.¹⁹ Soğuk Savaş sırasında sanata bu denli geniş yer ayrılması aslında Life'ın,

15. Örneğin; *The Day of Battle: The War in Sicily and Italy, 1943-1944*, Yazar: Rick Atkinson.

16. Life, 29 Mart 1948, s. 27.

17. Life, 21 Kasım 1949, s. 58.

18. Life, 10 Ekim 1949, s. 82-86.

19. Life, 12 Aralık 1949, s. 87-92.

Resim 1: Life Magazine, 27 Aralık 1943.

Çek halkına (ve Sovyetler'e ılımlı olan tüm Doğu Avrupa'ya), *Komünizm'in elinden kurtulun* çağrısıdır. Dergi, sanatı ve sanatçıyı yücelterek ABD'nin yeni misyonunu ilan etmektedir: Batı uygarlığının kollayıcısı bundan böyle Birleşik Devletler'dir.

Birleşik Devletler, 1941'in son günlerinde savaşa fiilen dâhil olmuş ve 1944 yazında, Dwight David Eisenhower kumandasında vuku bulan Normandie Harekâtı (Operation Overlord) ile Fransa'daki Nazi işgaline son veren ülke olarak askerî bir yıldızla dönüşmüştür. Ülkenin en önemli haftalık yayını olarak Life'ın da o tarihlerde ordu mensuplarına veya savaş sahnelerine bolca yer vermesi gayet doğaldır. 1944 yılı boyunca; 19 Haziran'da General Eisenhower, 3 Temmuz'da savaş yor-

gunu iki Amerikan askeri ve 10 Temmuz'da Amiral Chester William Nimitz, Life'a kapak olur. Dergi, savaşı adeta bir fırsat olarak görmüştür ki bazı yorumculara göre Henry Robinson Luce, zaten Birleşik Devletler'in savaşa dâhil olmasının taraftarları arasındadır (Amoako, 2020). Bu görüş, Life'ın genel çizgisine bakıldığında sağcı politikalara (Demokrat kanadın savaş karşıtlığı da pek sahici olmamakla birlikte) yakınlığın sezilmesi bakımından onaylanabilir. Diğer yandan derginin, savaş görselleri konusunda gerçekten de başarılı bir muhabir kadrosuna sahip olduğunu anlamak için birkaç örneğe bakmak dahi yeterli olacaktır. Dergi için 1936'da çalışmaya başlayan Margaret Bourke-White'in, "bu mesaiyi yaratıcı işler yapabilmek için fırsat" olarak görmesinden de anlaşılıyor ki Life, fotoğraf sanatçılarına geniş olanaklar verme konusunda çekingen davranmamıştır, fotoğrafçılar da ellerinden gelenin en iyisini yapmışlardır (akt. Vials, 2006:94).

12 Nisan 1945'te Franklin D. Roosevelt ölmüş ve Harry S. Truman, Birleşik Devletler'in yeni başkanı olarak göreve başlamıştır. 23 Nisan'daki sayısında Life, Roosevelt'in gülümseyen bir fotoğrafını 19. sayfaya basmış ve görselin altına "İnsanlar Roosevelt'i Bu Gülümsemesiyle Hatırlayacak" notunu düşmüştür. Bir süredir askıya alınmış olan sanat köşesi ise Mayıs ayında

yeniden canlanır. Amerikan iş dünyasının sanat eseri alımlarına kısaca değinilen yazıda, “sipariş vermek yerine Birleşik Devletler’in en iyi ressamlarınca yapılmış eserleri satın alıyorlar” ifadesi ilgi çekmektedir.²⁰ Ayrıca bu sayıda pek çok reklam ve haber siyah beyaz hazırlanmışken sanat köşesindeki eser fotoğrafları renkli basılmıştır.

20 Ağustos 1945 tarihli sayıda yayınlanıp Japonya’nın bombalanma anını havadan, karadan ve denizden gösteren fotoğraflar ise dehşet vericidir. Fakat bu sayının yirmi beşinci sayfasında “War’s Ending” (Savaş Bitiyor) başlığının üzerinde yer alıp Hiroşima’nın bombalanışını betimleyen görsel bir ressamın elinden çıkmıştır. Altında şu not yazılıdır: “Bu çizim, 26-27. sayfalarda Hiroşima’ya atılan atom bombasını gösteren fotoğraflardan grafik olarak daha iyi”. Gerçekten de Life, böyle bir seçim ile o dönemin okuru için doğrusunu yapmıştır. Nitekim diğer sayfalarda yer alan fotoğraflar, patlama sırasında oluşmuş duman bulutları (ve elbette o dönemin yetersiz teknik olanakları) sebebiyle netlikten mahrumdur. Dergi bir kere daha, sanat ve savaş konularında yayıncılık adına başarılı bir harmanlama yapmıştır (Resim 2).

24 Eylül 1945’te Life, döneminin en bilindik tiyatro ve sinema oyuncularından birini; James Maitland Stewart’ı kapak yaparken Yakın Görüş (close-up) köşesinde İspanyol ressam Salvador Dalí’ye yer açar (Resim 3). California doğumlu müzisyen Winthrop Sargenat tarafından hazırlanmış ve başka bazı sürrealist resamlara (Max Ernst, Rene Magritte, Joan Miro) da kısaca değinilmiş dosyada Dalí’den “diğer sürrealistlerce küçümsenen ama kasıtlı çılgınlığı para ödenen bir gösteriye dönüştürmeyi başaran” sanatçı olarak bahsedilmiştir. Açıkçası bu, tam da Salvador Dalí’ye uygun bir tanımlama olmuştur. “Muhterem Sürrealist” Max Ernst, Dalí için “sürrealizmin vurguncu bürokrati” ifade-

Resim 2: Life Magazine, 20 Ağustos 1945.

20. Life, 14 Mayıs 1945, s. 75.

sini uygun görmekte fakat pek çokları onun, “doğuştan kabiliyetli sanatçılarından biri olduğunu onaylamaktadır” (Sargenat, 1945:63-64).

An excitable Spanish artist, now scorned by his fellow surrealists, has succeeded in making deliberate lunacy a paying proposition

by WINTHROP SARGEANT

For the past ten years the average American has become increasingly aware of a curious ghastly cast of characters who have leered at him from theater stages, shop windows and the pages and covers of his favorite magazines. They include dismembered arms, female torsos half buried in sand dunes, ruined antique columns, pieces of driftwood, human eyes with watch dials for pupils, tables with beautifully styled female legs. These characters frequently inhabit a penumbral world where their eerie shapes cast long shadows across endless deserts or vast, receding wooden floors. The world and its inhabitants have helped advertise Gunther's fun, Ford cars, Wrigley's chewing gum, Schiaparelli perfume, Green watches, the products of the Abbott Laboratories and of the Container Corporation of America. They have been reproduced in the windows of nearly every smart Fifth Avenue shop. They come alive in Broadway shows like *Lady in the Dark* and in some of the most striking productions of recent ballet seasons. This world of unreal, incongruous scenes that

has been creeping into our realistic everyday life is, as most people know by now, the methodically lunatic world of surrealism. It was first sighted when the great psychoanalyst Sigmund Freud discovered the subconscious mind and proved that nightmares often made more sense than sensible people thought. It was first explored in the 1920s when a group of writers and painters in Paris adopted Freud's theories and took leave of realistic terra firma for good. The surrealists of Paris simply stopped bothering with the real world. They painted dreams and hallucinations. To their fellow men, the surrealists seemed to be queer ducks. But the queer things they painted out of their seething minds fascinated even normal people. Surrealism, starting out in one of art's most esoteric ivory towers, wound up as a commercial success.

The man most responsible for this success is Salvador Dalí, a mild-mannered, slick-haired Spaniard whose considerable talents as an artist are exceeded by a flair for publicity that might have been envied by the late P. T. Barnum.

American readers got their first glimpses of his surrealist nightmares in the pages of Sunday supplements more than a decade ago. Since then Dalí has succeeded in making his psychic repertoires of crutches, fetal images, flexible violins, telephonic lobsters and worn-outen ruins more familiar to the average American than the work of any other modern painter.

Dalí, however, is not only a surrealist in paint; he has acted the part of a surrealist in real life to a point that, at times, seems indistinguishable from actual insanity. The act has been amazingly profitable. He is America's No. 1 public madman. Society ladies pay as much as \$5,000 for his portraits showing them garlanded with harem and sporting foliage instead of hair. Movie producers, ballet troupes, Broadway managers, women's fashion designers vie for his services in turning their products into mental shambles. His extravagant autobiography, *The Secret Life of Salvador Dalí*, published in 1941, went into four editions. His antics have made front-page news for a decade. They have made

Resim 3: Life Magazine, 24 Eylül 1945.

*

1945 yılının Aralık ayında, derginin gelenekseli olan “Speaking of Pictures” köşesinde, Truman kabinesinin ağır topları tanıtılır. Aralarında, bir yıl sonra Fransa ile imzalanarak tarihe geçecek olan Blum-Byrnes Anlaşması'nın mimarı, tanınmış bürokrat James F. Byrnes'in bulunduğu isimlerin son derece etkili fotoğrafları üç sayfaya yayılmıştır. Aynı sayının sanat haberi olarak ise farklı ülkelerde resmedilmiş Noel kartları yer alır.²¹

1946 yılının ilk sayısında İngiliz Devlet Adamı Winston Churchill kapaktadır; her zamanki gibi dudakları arasında purosunu ve fakat bu defa elinde

21. Life, 17 Aralık 1945, s. 74-76.

yağlıboya fırçası ile bir resim atölyesinde görünmektedir. İlerleyen sayfalarda Life, “Winston Churchill’in Resimleri” başlığıyla, İngiliz devlet adamının Fransa ve Fas gezileri sırasında, açık havada resim yaparken çekilmiş fotoğraflarını yayınlar. Ayrıca tam sekiz sayfa boyunca Churchill’in tabloları renkli olarak basılmıştır. Dergi, her ne kadar Churchill’den övgü ile söz etse de “Resimlerinin teknik olarak devlet adamlığına eşdeğer olmadığı” notunu düşmekten de sakınmaz.²² 4 Şubat 1946; yine “Speaking of Pictures” bölümünde bu defa, Batı modern sanatının tanınmış ressamlarından Piet Mondrian görülür. Mondrian, 1940-44 yılları arasında New York’ta yaşamış ve Amerikan sanat çevreleri üzerinde etki yaratmış bir isim olarak Life tarafından yâd edilmektedir. Mart ayında ise İspanyol ressam Julio de Diego’nun tuvali başında çekilmiş bir fotoğrafı ile karşılaşılır. Daha önce defalarca savaş ressamlarına yer vermiş olan dergi, bu defa okurlarını ilginç bir bağlama yönelterek savaş resimlerinin her zaman görgü tanıklığı ile yapılmadığını, de Diego örneğindeki gibi,²³ savaştan fiilen uzakta olursa da “yakıcı bir heyecanla” savaş duygusunun yansıtılabileceğini belirtir.²⁴ Aynı yılın Mayıs ayında, modern bir Amerikan ressamına üç sayfalık yer verilmiştir. Carnegie Enstitüsü’nün yarışmasından \$1000 kazanmış olan Philip Guston’ın eserleri “soyut ve sembolik”²⁵ olarak nitelense de Guston’ın her zaman figüratife yatkın olduğu pekâlâ bilinmektedir. Haziran ayında ise Life, bir kere daha Güney’e uzanır ve “Modern Meksika Sanatı” başlığı altında Chavez Morado, Rufino Tamayo, David Siqueiros, Juan Soriano ve Richardo Martinez’in eserlerini gösterir. Alt başlık ilgi çekicidir: “Yeni ve Parlak Bir Ressam Nesli Birleşik Devletler Galerilerine Akın Ediyor”.²⁶ Sahiden de o tarihlerde pek çok Meksika ressamı, ABD’nin önemli sanat galeri ve kurumlarında üstelik konuk sanatçı olarak sergilemeler yapmıştır. Meksika’daki milli demokratik devrim henüz Birleşik Devletler’in kapitalizmiyle çatışma hâlinde değildir. David Siqueiros, daha 1936 yılındaki New York Çağdaş Sanatlar Sergisi’nin onur konuğu olmuştur örneğin (Diaz, 2017: 47).

O yıl, politik gündeme uygun sanat haberlerine bir örnek de beyaz Hristiyan ailelerin mahallesi olarak bilinen Long Island’ın kapağa taşındığı 22 Temmuz sayısında yer alır. Life, ilginç şekilde, siyahi sanatçıların eserlerini sergilemektedir. Üstelik bu şaşkıncu ikilem, derginin editörlüğünce de kabul edilir. Fakat makalenin girişinden itibaren okuyucu aydınlatılmak istenir: “Bu heykel

22. Life, 7 Ocak 1946, s. 44.

23. Julio de Diego, 1924 yılında ülkesini terk etmiş, İkinci Dünya Savaşı yaşanırken de resimlerini New York’ta yapmıştır.

24. Life, 11 Mart 1946, s. 80.

25. Life, 27 Mayıs 1946, s. 90.

26. Life, 3 Haziran 1946, s. 58.

ve resimlerin bu sayfalarda gösterilmesi ilginç ama zenci sanatçılarca yapılmış oldukları için değil; bugünün Amerika'sında üretilmiş en iyi eserlerden bazıları oldukları için".²⁷

*

1947, ABD'nin savaş sonrası politikalarını sert biçimde şekillendirdiği bir yıldır. Truman Doktrini ve takiben hazırlanan Marshall Planı ile Birleşik Devletler, anti-Komünist propagandaya hız vermiştir. Paul Hutchinson'un dünya üzerindeki dinleri sorguladığı yazısı 10 Mart'ta Life'ta yayınlanır. Hutchinson, tahrik edici bir soru sormaktadır: "Can Christians bargain with Communism?" (Hristiyanlar Komünizm ile uyum sağlayabilir mi?). Bu tam da ABD'nin soğuk savaş politikalarına ışık tutan bir sorudur zira Amerikan Hükümeti, Komünist rejimi açıkça dinsizlik olarak lanetlemektedir. Bu sırada Rusya ile yakınlaşmakta olan Yunanistan ve Türkiye'deki halkların da bu yönde ikna edilmesi gerekmektedir. Bir hafta sonra Life, "Birleşik Devletler'in Yeni Sorunu: Boğazlar"²⁸ başlıklı makale ile İstanbul (Bosporus) ve Çanakkale (Dardanelles) boğazları üzerine detaylı bir gözlem yayınlar. Boğazlar meselesinin çok eskiye dayandığı ve Rusya'nın II. Katerina (Catherine the Great) döneminden beri bu iki boğaz için istekli olduğu yazılır. Başlıktan anlaşıldığı kadarıyla ABD, esasen Türkiye ve Yunanistan'ı ilgilendiren bu konuyu kendine dert edinmiştir. Kasım ayında, Rus Hükümeti'nin aynı yıl başlattığı Molotov Planı'na da değinen Life, bir kıyas yaparak Avrupa halklarını uyanık olmaya davet eder. Avrupa'nın aslında Batı dünyasına ait olduğunu ve bunun Protestanlık ile ilgisinden kaynaklandığını ima eder²⁹ (Rusya geleneksel olarak Ortodoks'tur). Eylül ayında ise Marshall Planı'ndan söz edilir ve "The Marshall Plan: Our Move Next (Yeni Hamlemiz: Marshall Planı) başlığı kullanılır.³⁰ Life, henüz yürürlüğe girmemiş olan bir devlet doktrini için zekice yönlendirmeler yapmaktadır.

1948'e Life, yine politik bir gönderme ile giriş yapar ve yılın üçüncü sayısında, John Dos Passos'un kaleminden "The Failure of Marxizm" (Marksizmin İflası) başlıklı bir makale yayınlar (Passos, 1948:96). O sene boyunca, soğuk savaş politikalarına sık sık dâhil olan derginin sanatta da muhafazakâr bir temsile soyunduğu aşikârdır. Uzun süredir ilgisiz kaldığı modern sanat hareketleri hakkında Haziran'da küçük bir yazı yayınlar. Fakat bu, geçen yıl düzenlenmiş sanat yarışmalarında ödül alan modern eserlerin küçümsenmesinden ibaret bir yergidir. Henry Kallem, William Baziotis ve Nicholas Vasil

27. Life, 22 Temmuz 1946, s. 62.

28. Life, 17 Mart 1947, s. 35.

29. Life, 17 Kasım 1947, s. 40.

30. Life, 22 Eylül 1947, s. 38.

lief'in para ödülüne layık bulunan resimleri "Freak" (Tuhaf) olarak nitelenir.³¹ "Modern sanata düşman olmadığı hâlde" eleştirmen Emily Genauer'ın ödül alan bu resimleri beğenmediği de vurgulanır. Öte yandan Life, Avrupalı bir izlenimci ustanın (Pierre Bonnard) Amerika'da açılacak sergisinden övgü ile söz etmektedir. Paris'teki atölyelerin dadaizm, kübizm ve diğer radikal sanat akımlarıyla dolduğu bir dönemde Bonnard'ın kendi yolundan ilerlemekteki ısrarını saygıya değer bulur.³² Ünlü bir Avrupa ressamının geleneksel çizgisini övme ısrarı Life'in, Amerika'daki öncü sanat denemelerini küçük gösterme niyetiyle ilişkilidir.

1948 yılının son birkaç sayısında, sanat haberlerinin fazlalığı dikkat çekicidir. 15 Kasım'da İrlanda edebiyatının lider ismi Bernard Shaw'dan, 22 Kasım sayısında ise Meksikan usta Jose Clemente Orozco'nun Mexico City'deki son çalışmasının ağır hava koşullarına dayanıklı olduğundan bahsedilir. Hemen ardından genç Amerikan resim öğrencileri haber yapılır ve yaklaşık 300 bin gencin Amerika'da sanat eğitimi aldığı vurgulanır. 20 Aralık'ta, Fransız sanatçı Jean Dubuffet'nin modernizmi bir şakaya indirgediğinden söz eden dergi, 9 Ağustos tarihli sayısında, Salvador Dali'ye geri döner; elinde fırça ve paletiyle havaya zıpladığı meşhur fotoğrafı³³ tam sayfa basar. Başlık şu şekildedir: "Dali'nin Sanatı Fotografik İstek Uyandırıyor".³⁴ Ağustos'un bir başka sayısı ise Michigan'daki on ressamın eyalete adanmış resimlerine ayrılır.

*

Jackson Pollock, 40'ların sonuna doğru ABD'nin en çok konuşulan ressamı haline gelecektir ama 1943 yılının Kasım ayında açtığı ilk kişisel sergi Life'in umurunda dahi olmamıştır. Life tam da o günlerde, Meksika sınırına yakın yerlere yaptığı ziyaretler ile ilgi çeken elli dört yaşındaki resim öğretmeni Doris Patty Rosenthal'ı "Amerika'nın en ünlü modern ressamı"³⁵ olarak sayfalarına taşımayı tercih etmiştir. Life'in dikkatini ancak 1948'te çeken ressam Jackson Pollock, 1949'da ise açıkça derginin hedef tahtasına koyulmuştur. 8 Ağustos'ta, yirminci asrın sanat dünyasında en çok tartışılan ve belki cevabı da hâlâ muallak olan o soru sorulur: "JACKSON POLLOCK. Is he the greatest living painter in the United States?" (Birleşik Devletler'de yaşayan en iyi ressam mı?).³⁶ En başta ressamın, ağzında sigarası ile çekilmiş tam boy bir fotoğrafı yer alır. Dört resmi renkli basılmıştır. Bunlar, aslında 1947 yılından beri New York'un ünlü bir galerisinde (Betty Parsons Gallery) sergilenen ama

31. Life, 28 Haziran 1948, s. 103.

32. Life, 19 Temmuz 1948, s. 52.

33. Dali Atomicus, Amerikalı fotoğrafçı Philippe Halsman'ın 1948 tarihli eseri.

34. Life, 9 Ağustos 1948, s. 4-5.

35. Life, 22 Kas 1943, s. 64.

36. Life, 8 Ağustos 1949, s. 42-45.

Amerikan sanat dünyasının henüz aşına olmadığı türden tablolarıdır. Life, kamuoyunu şaşkına çevirmekte olduğu kadar kışkırtmakta da başarılıdır. Haberin devamında sanatçının, atölyesinde resim yaparken Martha Holmes tarafından çekilmiş iki fotoğrafı kullanılır ve Pollock, kurnaz bir kelime oyunu ile alaya alınır. Kamuoyunun cevabı, ayın sonundaki Editöre Mektuplar köşesinde, üstelik sansürlü yayınlanır. Georgia, Texas, Florida ve Chicago'dan yazan okurların çoğu, Pollock'un bir ressam dahi olamayacağı görüşündedirler. F.D. O'Sullivan, Jr. isimli bir okur, beş buçuk yaşındaki oğlunu, tebeşirle karaladığı bir tahtanın yanına koymuş, Pollock'unkine benzer bir fotoğraf çekerek cevaben editöre yollamıştır.³⁷ Life, Jackson Pollock'un ölümünü ise "Asi Sanatçının Trajik Sonu" başlığıyla tek sayfa hâlinde vermiştir.³⁸

3. Sanata Özel Dosyalar

Metropolitan Museum of Art'ın -dönem- müdürü James Joseph Rorimer'in 1956'daki kısa makalesi, Life Dergisi'nin "sanata olan ilgiyi artırma ve farkındalık yaratma" konularında, "anlaşılır metinler ve renkli baskılar ile önemli bir sorumluluğun yerine getirilmesine katkı sağladığına" değinir (Rorimer, 1956:151). Bu katkılardan belki de en önemlisi, dergi editörlerinden Peyton Boswell eliyle 1940 yılında hazırlanan Modern Amerikan Resmi kitabıdır. Her ne kadar o tarihte, modern bir Amerikan ekolünden bahsetmek mümkün değilse de kitap, Birleşik Devletler'deki yenilik arayışlarını teşvik etmesi bakımından önemlidir. O yılların en tanınmış Amerikan ressamlarından Thomas Hart Benton'ın dergi editörü Daniel Longwell'e yazdıklarına bakılırsa kitap sahiden önemli bir gediği kapatmıştır: "Amerikan hareketinin gücü ve kapsamını bu kitaba kadar fark edememiştim" (akt. Renn, 2022).

Ayrıca dergi; 1939'da Thomas Hart Benton (foto: Alfred Eisenstaedt), 1946'da Georges Braque (foto: David E. Scherman), 1949'da Pablo Picasso (foto: Gjon Mili), 1952'de Marcel Duchamp (foto: Gordon Parks), 1954'de Franz Kline (foto: Fritz Goro) 1958'de Jasper Johns (foto: Peter Stackpole)'un atölyelerine girebilmiştir. Dönemin sanat takipçileri için bu fotoğrafların ne denli kıymetli olduğunu tahmin etmek pek de zor değildir.

29 Temmuz 1946'da ise dünyaca ünlü bir başka isimden; Paul Gauguin'den söz edilmektedir: "Sanatçının Mutsuz Geçen Yaşamı Şimdi Bir Efsane."³⁹ En başta, sanatçının 1890 yılında çekilmiş bir fotoğrafı, altında ise sekiz adet yağlıboya tablosu ve bir de heykeli görülmektedir. Aynı yılın Kasım ayında, "Amerikan Sanatının Son On Yılı" başlığı altında Grant Wood, Thomas Hart

37. Life, 29 Ağustos 1949, s. 9.

38. Life, 27 Ağustos 1956, s. 58.

39. Life, 29 Temmuz 1946, s. 8-10.

Benton, Edward Hopper gibi usta figür ressamından bahsedilir. Dergi, Şubat 1947’de ise Amerikan ressamının soyut sanata yönelmesinin nedenleri üzerinde durmaya karar vermiştir. New York’un tanınmış sanatçılarından Stuart Davis’i “Sanatçıların Soyuta Yönelmesinin Nedeni: Stuart Davis Vakası” başlığıyla ele alır ve hatırı sayılır Amerikan ressamının manzara resminden uzaklaşıp geometrik planlara yöneldiğine değinir. Makalenin devamında, önemli bir tespit de yapılır; kameranın icadından önce sanatın en önemli vasfının belgelemek olduğu hatırlatılır. Fakat artık kamera, bu vazifeyi çok daha iyi bir şekilde yerine getirmektedir. Bu yüzden de belgeleyen resimlerin önemi giderek azalmaktadır. Winthrop Sargeant’ın makalesi -bir sayfalık reklam dâhil dokuz sayfa yer kaplamıştır ve bu anlamda, Life’in o güne kadarki en ciddi ve eleştirel sanat köşesini oluşturmuştur (1947:78).

Life, belki de tarihinin en önemli sanat dosyasını 1948 yılının Ekim ayında açar; geleneksel Yuvarlak Masa Toplantıları’nın konusunu modern sanat olarak belirlemiştir (A Life Round Table on Modern Art).⁴⁰ Clement Greenberg ve Meyer Schapiro gibi önemli eleştirmenlerin yanı sıra Metropolitan Museum (The MET)’in müdürü Francis Henry Taylor’un da yer aldığı on beş kişilik bir toplantı masasında güncel sanatın esasları tartışılır. Picasso, Miro, Matisse ve Rouault’dan da birer eser tartışılmıştır toplantıda. Bütün bunlar, modern resim sanatını en iyi şekilde temsil eden eser / sanatçılardır on beş eleştirmene göre. Tartışmaya altmış ikinci sayfadan itibaren dâhil edilen genç Amerikan ressamlar ise Willem de Kooning, Adolph Gottlieb, William Baziotis ve Jackson Pollock’tur. Amerika’nın *toy*⁴¹ modernistlerini Matisse, Picasso ve Rouault gibi devrin en olgun sanatçılarıyla yarıştırmak, yalnızca Greenberg ve Taylor’un sahnede Amerika figürüne de yer verme çabasıyla açıklanamaz elbette. Bunlar, modern sanata kendi mühürlerini vurma iddiasındaki isimlerdir (Resim 4).

2 Ocak 1950’de, Birleşik Devletler tarihin en önemli sanat etkinliği olarak kabul edilen ve Şubat 1913’te New York’ta düzenlenip bir ayda yüz binden fazla izleyici tarafından ziyaret edilen Armory Show’un ülkede yarattığı etkiden söz edilir. Başlık dikkat çekicidir: “Yüzyılın En Önemli Sanat Etkinliği-Birleşik Devletler Halkını Bir Hengâmeye Sürükledi.”⁴² Sahiden de bahsi geçen dev sergi, ABD tarihi açısından son derece önemli ve unutulmaz bir etki yaratmıştı. Avrupa’dan getirilen önemli sanat yapıtları Amerikan halkı kadar genç ressamları da hayrete düşürmüştü. Sergi aynı zamanda ulusal basından

40. Life, 11 Ekim 1948, s. 56-65.

41. Amerikan sanat tarihçisi Calvin Tomkins, kitabında, 45 kuşağı Amerikan ressamlarını *germinal* ifadesiyle tanımlar. Kelimenin dilimizde *tohum*, *tohum hâlinde*, *yetişmekte olan* gibi karşılıkları vardır.

42. Life, 2 Ocak 1950, s. 58-64.

Doç. ZAFER KALFA

Resim 4: Life Magazine, 11 Ekim 1948.

ağır eleştiriler almış hatta etkinliğin Boston ayağında protesto hareketleri görülmüştü. 1950’de Life, o tarihteki küçümseyen haber ve yazıları da derleyerek Amerika’nın modern sanatta hangi noktaya eriştiğini göstermeye çalışır. Yüz yıldan eski bir vakanın detaylıca okura sunulduğu bu dosya, Life Dergisi’nin arşiv inceleme / sergileme başarısının da bir kanıtıdır.

İki ay sonra, “otuz altı yaşın altındaki en iyi on dokuz ressam” için geniş bir dosya hazırlanır. Kapakta fotoğrafı bulunan Edward John Stevens o tarihte henüz yirmi yedi yaşındadır. Dosya kabaca iki ana bölüme ayrılmış ve soyutlamalar ile figüratifler arasında bir karşılaştırma yapılmıştır.⁴³ Joseph Lasker, Howard Warshaw, Hedda Sterne ve Dean Ellis gibi bugün adları nadiren anılan sanatçıların tüm Batı dünyasında etkisi yayılmakta olan New Okulu sanatçılarına tercih edilmiş olması dikkatlerden kaçmaz. Dosyanın yalnızca otuz altı yaş altındaki ressamı kapsaması, belki de o tarihte otuz sekiz yaşında olan Jackson Pollock’a (ve başını çektiği ekolün diğer isimlerine) yer verme zorunluluğundan kurtulabilmek içindir. Bu yalnızca bir zan elbette ama derginin ve -bir sanatsever olsa da- dergiyi yöneten Henry R. Luce’nin “sanatta yeni hanelere endişeyle yaklaştığı; bu yenilikleri, tahayyülündeki Amerikan yüzyılı ile uyumlu görmediği” için biraz ötelelediği de sır değildir (akt. Collins,1991:287).

Ocak 1948’de Mısır sanatını araştırmış olan Life, Ekim 1950’de ise New York’un en eski sanat okullarından olan Art Students League (ASL)’i ele alır. Dergi aslında bu sayısını tamamen eğitim sisteminin incelenmesine ayırmıştır. ASL de bu anlamda; 1875 yılından beridir sanat eğitimi veren bir okul olması nedeniyle dosya konusu olarak incelenmiştir. Ne var ki Life, okulun mezunlarından pek çoğunu anarken bu isimlerin geleneksel veya figüratif çalışan sanatçılardan seçmeye özen göstermiştir.

15 Ocak 1951’de ise Life’in sayfaları arasında, adları özellikle anılmayan (ve 1959’a kadar da anılmayacak olan) öncü ressamların tarihe geçmiş olan toplu fotoğrafı yer alır. Barnett Newman, Willem de Kooning, Jackson Pollock, Mark Rothko gibi dönemin en radikal ressamı Metropolitan Müzesi’ni protesto etmek için bir araya gelmiştir. Life bu sanatçıları “Irascible Group”⁴⁴ olarak anar ve Nina Leen tarafından çekilmiş fotoğraflarını tam sayfa basar.⁴⁵ New York merkezli yeni bir dışavurumculuk hareketine liderlik eden ve The MET (Metropolitan Museum of Art) tarafından düzenlenmiş olan resim yarışmasına katılmama kararı alan on sekiz sanatçı, jürideki isimlerin modern sanat ile ilgilerini sert şekilde sorgulamışlardır. Bu amaçla yazdıkları bir açık mektup da 22 Mayıs’ta New York Times’ta yayınlanmıştır. Life Dergisi ise,

43. Life, 20 Mar 1950, s. 82-93.

44. Irascible kelimesi Türkçe’de *hiddetli*, *aceleci* gibi anlamlara gelmektedir. Öte yandan topluluktaki ressamı daha iyi tanımlayan kelime olarak *uyumsuzlar* tercih edilebilir.

45. Life, 15 Ocak 1951, s. 34.

-muhtemelen başındaki ismin (Henry R. Luce) The MET ile yakın ilişkide olması nedeniyle- bir denge politikası izlemiş; buna rağmen, müzeye yönelik diğer eleştirileri (örneğin; bütçesinin büyük kısmını antik eserlere ayırması) de aktarmaktan çekinmemiştir.

19 Mayıs 1952, Fransız ressam Aguste Renoir, oğlu Jean Renoir'nın cümleleriyle anlatılır. 2 Şubat 1953'te ise, o tarihte seksen bir yaşında olan Georges Rouault'a tam on sayfa ayrılır. Winthrop, ondan övgü ile söz eder: "...kesinlikle, çağının ve tüm zamanların en güçlü sanatçıların biri olarak akılda kalacak" (1953:56).

13 Şubat 1956'da "Lusty Art of A Lost People" (Kayıp Bir Halkın Güçlü Sanatı) başlığının altında İtalya'nın en eski uygarlıklarından Etruscan halkının sanatı Dimitri Kessel'in makalesiyle birlikte okura sunulmuştur. 1957 yılının Mayıs ayında "Women Artists in Ascendance" (Kadın Sanatçılar Yükselişte) başlığıyla Helen Frankenthaler, Grace Hartigan, Nell Blaine, Joan Mitchell ve Jane Wilson yazılır.⁴⁶ Life, siyasi gerekçelerle uzun süredir takibinde olduğu Komünist Rusya'nın sanatına odaklanmayı da ihmal etmemiştir; 1960'ın on ikinci sayısında Rus sanatçılara on iki sayfasını ayırır. Başlık nüktedandır: The Art of Russia that Nobody Sees (Kimsenin Göremediği Rus Sanatı). Siyasi rejim gereği içe kapanık bir yaşamın sürdürüldüğü ülkenin sanatı hafifçe de olsa iğnelenmiştir: "Gizli, şaşırtıcı bir hareketin içinde genç ressamlar moderne yol alıyor. İşte özel bir dosya."⁴⁷ Life ayrıca, daha önce defalarca yer verdiği ve hatta 1961'de,⁴⁸ Jacqueline Roque ile evliliğini haber yaptığı Picasso'ya özel bir sayıyı da 27 Aralık 1968'de yayımlanmıştır. 134 sayfanın tamamı (reklamlar hariç) ünlü sanatçıya ayrılmıştır.

4. Tarihî An ve Karakterler

Amerikan veri kuruluşu Nielsen'in kayıtlarına göre Life Dergisi, "1950'lerin başlarından itibaren 1961 yılına kadar, her beş Amerikan'dan birinin ve daha sonra ikisinin eline ulaşabiliyordu" (akt. Sumner, 2010:90). 1954 yılında, beş milyondan fazla satılmıştı (akt. Raizman, 2021:112). Günlük gazete olarak yayınlanan The New York Times'in en güçlü rakibi olduğu, haftalık yayınlarda ise rakibinin bulunmadığı söylenebilirdi. Bu başarının; Baş Editör Ralph Graves'in⁴⁹ 1972'deki veda metninde ifade ettikleriyle ilgisi vardır kuşkusuz. Graves o yazısında, okuyucuları kategorize etmediklerini, herhangi bir kitle ya

46. Life, 13 Mayıs 1957, s. 74-77.

47. Life, 28 Mart, 1960, s. 60.

48. Life, 24 Mart 1961, s.105-106.

49. David Sumner'in 2010 yılında yayınlanan *The Magazine Century: American Magazines Since 1900* isimli kitabında, bu metnin Başkan Yardımcısı Roy. E. Larsen tarafından kaleme alındığı yazılır. Fakat doğrusu, 96. sayfadaki "with pride and affection" başlıklı son metnin dönemin baş editörü Graves tarafından yazılmış olduğudur.

da sınıfa göre yayın yapmamaya özen gösterdiklerini ve “bu türden engelleri kaldırmak için” uğraştıklarını belirtmiş; şöyle devam etmişti: “(...) Bekâr bir kadın, otomobili olan bir adam, bir banliyö sakini, bir zenci ya da beyaz olarak değil; sizleri yalnızca insan olarak görmeye çalıştık ve insanlık deneyimlerimizi paylaşmak istedik” (1972:96). Diğer taraftan Life’ın bu noktaya ulaşmasındaki en büyük pay elbette ki derginin fotoğrafçılarına aittir. Life, haber /

Resim 5: Life Magazine, 9 Haziran 1941.

çin çok yaygın olan bu teknik o dönemde bir hayli merak uyandırmış olmalı. Gjon Mili bunu, *stroboscopic effect* de denilen ve cismin hareketini başından sonuna dek karelemeye yarayan bir çeşit flaş tekniği ile yapmıştır (Resim 5). Pablo Picasso’yu 1949 yılında ziyaret eden Mili, aynı teknikten faydalanarak ressamın boşlukta, el feneri ışığıyla yaptığı çizimleri fotoğraflar. Bunlar da 30

yorum metinleri kadar hatta daha fazla, ölümsüzleştirmeyi başardığı anlar ile dikkat çeken bir dergi olmuştur. Robert Hariman ve John Louis Lucaites’in ifadeleriyle Life’ın, “tarihî önemi olan olayları temsil bakımından geniş bir yelpazeye sahip medya” vasfı bugün dahi net şekilde görülebilmektedir (akt. Amoako, 2020).

*

9 Haziran 1941’ de, Life’ın seksen birinci sayfasında alışık olunmayan bir fotoğraf vardır. Davul sanatçısı Gene Krupa’nın baget tutan elleri ardışık şekiller hâlinde fotoğraflanmış, hareketin her aşaması tek bir kareye sığdırılmıştır. Bugün

Ocak 1950'de yayınlanır. Bir ressamın, elinde fırça ve önünde tuval olmadan boşluğa yaptığı resimler hayret vericidir.

Life'in sözü geçen bu görselleri arasında belki de en bilineni Alfred Eisenstaedt'in objektifinden çıkan V-J Day in Times Square'dır. Bu fotoğraf, İkinci Dünya Savaşı sona erdiğinde, New York'taki kutlamalar sırasında; 14 Ağustos 1945'te çekilmişti. Times Meydanı'ndaki kalabalığın ortasında bir Amerikan deniz piyadesi, hiç tanımadığı bir genç kıza sarılmış, onu dudaklarından öpmüştü. Eisenstaedt'in ölümsüzleştirdiği o an, derginin 27 Ağustos tarihli sayısında, yirmi yedinci sayfada basılmıştı. Söz konusu fotoğraf günümüzde dahi çeşitli mecralarda poster olarak kullanılmaktadır.

Modern dönem tarihinin en etkili bu mecmuasının günlük yaşamdan kareleri de es geçmediğine değinmiştik. O anlardan bir tanesi, 1949 yılında, Paris'teki bir antikacının önünde ortaya çıkar. Vitrininde asılı hâlde duran nü resmin halktan aldığı tepki, 23 Mayıs tarihli baskıya bir foto-roman havasında yansıtılır. Fotoğraflar, Robert Doisneau tarafından, mağazanın içinden dışarıya doğru, bakanların yüz ifadelerini gösterecek şekilde çekilmiş ve yan yana, bir hikâye oluşturacak şekilde sıralanmışlardır. Bahsedilen tablo ise 20.000 frank (\$75) değerindedir ve fakat sert bir tepki ile karşılanmış, talep edilen parayı da o güne kadar alamamıştır (Resim 6).

Life'in karelediği ve bir kısmı 1955 yılında Museum of Modern Art'ta açılan The Family of Man başlıklı uluslararası fotoğraf sergisinde yer alan tarihî anların sayısı bir hayli çok; her birinden bahsedebilmek muhakkak ki olanaksız. Fakat belge niteliği taşıyan ve kıymetini günümüzde de koruyan o fotoğraflar arasında şempanze Ham'i de saymak gerekir. 1961'de uzaya gönderilen ve bu nedenle tarihteki ilk *astronot şempanze* olarak da tanımlayabileceğimiz Ham'in uçuş sonrası (henüz kapsülün içindeyken) çekilmiş ilk fotoğrafı 10 Şubat 1961 tarihli derginin kapağında yer alır. Bilim dünyası için değerini asla kaybetmeyecek bir anın belgesi olarak anlamlı ve kıymetlidir.

Kennedy Suikastı'nın ise Life Dergisi için çok ayrı bir yeri var. Bu olayın Life açısından birinci önemi, pek çok kırılma anına doğrudan tanıklık eden Life Dergisi fotoğrafçıların, tarihin akışını değiştiren bu olayın görüntülenmesinde, bir bakıma başarısız olmalarıdır. John Fitzgerald Kennedy'nin Dallas gezisini dergi için Arthur B. Rickerby takip ediyordu ve Başkan'ın vurulduğu anı diğer foto-muhabirleri gibi o da görememişti. Tek yapabildiği, üçüncü silah sesi duyulduğunda çocuklarını korumak için çimlere uzanan Gayle ve Bill Newman⁵⁰ çiftinin fotoğrafını çekebilme.

50. Başkan, tam olarak Newman çiftinin önünde vurulmuştur ve tüm kayıtlardan anlaşıldığı kadarıyla aralarında yalnızca birkaç metre vardır. Bu neden ile Arthur B. Rickerby'nin, modern tarihin en önemli cinayetini gözleriyle görmüş iki insanı fotoğraflayan talihli bir muhabir olduğu da söylenmelidir.

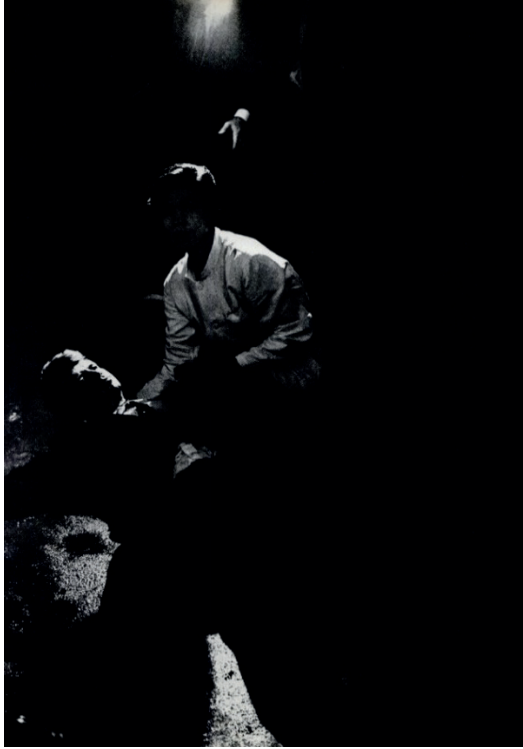

Resim 6: Life Magazine, 23 Mayıs 1949.

Başkan Yardımcısı Lyndon Johnson, o günün akşamında, Birleşik Devletler'in resmi başkanlık uçağının içinde, Avukat Sarah Tilghman Hughes'in önünde yemin ederek ABD'nin yeni başkanı olmuştu ki o sırada sol yanında, John F. Kennedy'nin karısı Jacqueline Kennedy duruyordu. Elbisesi, yalnızca birkaç saat önce ABD Başkanı'nın kafasından sıçrayan kan izleriyle doluydu. Gözleri boşluğa bakıyordu. Tarihin belki de en sıra dışı ve bir o kadar da trajik başkanlık yemini sona erdiğinde yeni ABD Başkanı'nın sesi duyuldu: "Haydi, şu uçağı Washington'a uçuralım!" Life'in 29 Kasım'da yayınladığı bu fotoğrafı ise Beyaz Saray'ın resmî fotoğrafçısı Cecil W. Stoughton çekmişti.⁵¹ Fakat yine de Life, böylesi bir hadiseyi ikinci elden yayınlayan dergi olmayı kabul-

51. Life, 29 Kasım 1963, s. 30-31.

lenemezdi. Bu neden ile Kennedy'nin tam vurulduğu anı kayıt altına alabilen tek kişi Abraham Zapruder ile derhal görüşülmesi gerekiyordu. Olaydan bir gün sonra editör Richard Brockway Stolley ve Zapruder, Dallas'ta buluştular. \$150.000 karşılığında ele geçirilen banttaki görüntüler beş sayfada yayınlanınca dünya bir başka şok yaşamıştı.

Resim 7: Life Magazine, 14 Haziran 1968.

Life, daha sonraki pek çok vakayı, en çarpıcı fotoğraflar ile yakalamayı başardı. Karğa ile geçen 1967'de, 43 insanın ölümüne sebep olan Detroit İsyanı (fotoğraflar: Lee Balterman) ve 1969 yılında New York'ta yaşanan on üç saatlik elektrik kesintisinin şehre yaşattığı melankoli (fotoğraflar: Joe Sche-rschel) Life'ın sayfalarında görüldü. Yine o yıl, Apol-lo 11'den inen astronotlar Ay'ın yüzeyine adım atmıştı ve dünya, bu fotoğrafları da ilk kez Life Dergisi'nin sayfalarında gördü.⁵² Senatör Robert F. Kennedy'nin vurulduktan hemen sonraki anını gösteren fotoğrafları ise Bill Eppridge çekmişti. 1968'in yirmi dördüncü sayısında, otuz yedinci sayfasında yer almıştır bu görüntüler (Resim 7). Kennedy ailesinin ikinci ferdi de bir sui-

kast sonucu hayata veda ederken Life Dergisi, bu ana da tanıklık etmiştir.

Sonuç

Haftalık yayın hayatının tamamlandığı yılın son sayısında, editör Hedley Donovan, anlamlı bir noktaya işaret etmiş ve dergiyi sadece satın alanların değil, dergide çalışanların da birer Life okuru olmaktan mutluluk duyduklarını anlatmıştır. Sözleri, hem derginin ulaştığı başarıdaki sırlardan birine işaret eder hem de bir asra yaklaşan yayıncılık adına en mütevazı vedalardan biri olarak

52. Life, 11 Ağustos 1969.

kayda geçer: “Bunca zamandır, birer okuyucu olarak her birimiz, dergi evimize girer girmez, Life’ı ‘gördük’, hissettik, deneyimledik, onun sayesinde bir şeylere dâhil olduk, onunla oturup kalktık. Life ile okurları arasındaki bağı tam olarak tarif edebilecek bir kelime yok. Yine de Life için çalışmış olan her birimiz, bugün hissettiklerimizin ötesinde, dergiyi bir ‘okuyucu’⁵³ olarak da özle-yeceğiz” (1972: 1).

18 Eylül 1851’de kurulmuş olan The New York Times ile beraber ülkenin en önemli yayın organlarından biri kabul edilen ve politika sahasında da ancak Washington Post’un rekabet edebildiği Life Dergisi, yüz otuz dokuz yıl boyunca (bilhassa 1936’dan sonra) sanattan siyasete ve askerî hususlardan günlük yaşamın eğlenceli anlarına kadar her konuda yayın yapabilme başarısı göstermiştir. Sanat okurunu tatmin etmekteki başarıyı gerektiğinde eğlence düşkünü kitleyi memnun etmekte de gösterebilmek gerçekten kolay değildir. Günümüz ile kıyaslandığında, etkin olarak yayınlandığı sırada, tartışma yaratmakta gösterdiği başarıyı da onunla paylaşabilecek pek az yayın olduğunu söylemek kesinlikle mübalağa olmayacaktır. Elbette ki Life’ın bütün bunları, haber fotoğrafçılığı dalındaki iddiasına ve öne alınamamış olan hırsına borçlu olduğunu söylemek gerek. Dolayısıyla dergi, özellikle görselleri ve kimi zaman da yorum-metinleri ile herhangi bir alanda araştırma yapmak isteyenler için en faydalı kaynaklar arasında yer almayı bugün dahi sürdürmektedir. Life ayrıca, tanıtıcı bir rehber ve hatta bazen de bir istihbarat kuruluşu gibi çalışarak Birleşik Devletler’in yirminci asrın ikinci yarısından itibaren elde ettiği küresel gücü de simgeler. Günümüzde, pek çok ülkenin medya ağında gizli veya açık roller üstlenen Birleşik Devletler siyaseti için bu türden yayın uzantılarının ne derece önem taşıdığını tahmin etmek de zor değildir. Son olarak; çevrimiçi-sosyal ağların hüküm sürdüğü günümüzde Life ve benzeri matbu yayınların, ne kadar görkemli bir arşiv edinmiş olurlarsa olsunlar, ticarî başarılarını sürdürmeleri olanaksızdır. Bununla beraber, kendine ruhsatlı ve tarihî anları belgeleyen fotoğrafları çevrimiçi olarak yayınlamaya devam eden derginin, bu sayede kamusal sorumluluğunun arkasında durduğu da söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Collins, R. Bradford. (Temmuz 1991). “Life Magazine and the Abstract Expressionists”, 1948-51, *The Art Bulletin*, 73 (2), s. 283-308.
- Diaz, E. Maria. (2017). *Mapping a Chicano: A Art History*, Austin: University of Texas Press
- Donoghue, E. Michael. (2011). “Luce, Henry Robinson”. *The Encyclopedia of the Vietnam War*, California: ABC-CLIO

53. Tırnak işaretleri metnin aslında yer alıyor.

- Donovan, Hedley. (1972). "A message to our readers", *Life Magazine*, 73 (25), s.1.
- Graves, Ralph. (29 Aralık 1972). "With pride and effection", *Life Magazine*, 73 (25), s.96.
- Herzstein E. Robert. (2005). *Henry R. Luce, Time, and the American Crusade in Asia*, New York: Cambridge University Press
- Hutchinson, Paul. (19 Mart 1947). "Religion around the World", *Life Magazine*, 22 (10), s.107-109.
- Luce, R. Henry. (22 Aralık 1941). "The Day of Wrath", *Life Magazine*, 11 (15), s.11-12.
- Manning, Martin, J. (2004). *Historical Dictionary of American Propaganda*, London: Greenwood Press
- Passos J. Dos. (19 Ocak 1948). "The Failure of Marxism", *Life Magazine*, 24 (3), s.96-110.
- Raizman, David. (2021). *Reading Graphic Design History*, New York: Bloomsbury Publishing.
- Renn, Melissa. (17 Haziran 2022). Life's Networks and the American Art World, *Rockefeller Archive Center*.
- Rorimer, J. James (26 Mart 1956). "Art is Something You Share", *Life Magazine*. 40 (13), s.151
- Sargeant, Winthrop (17 Şubat 1947). "The Case of Stuart Davis", *Life Magazine*, 22 (7), s.78-85.
- Sargeant, Winthrop (24 Eylül 1945). "Dali, an excitable Spanish artist", *Life Magazine*, 19 (13), s.63-73.
- Sargeant, Winthrop (2 Şubat 1953). "Great Mystic Paints Good Friday But Never Easter", *Life Magazine*, 34 (5), s. 56-66.
- Srinivasan, Archana. (2007). *Most Influential Businessmen* (first edition), Chennai
- Sumner, Davis. (2010). *The Magazine Century: American Magazines Since 1900*, New York: Peter Lang Publishing
- İnternet Kaynakları:**
- Amoako, Aida. (11 Mart 2020). The photos that defined the US, Web: <https://www.bbc.com/culture/article/20200311-life-magazine-the-photos-that-defined-the-us>